

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 šil. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezno štev.
15 kr.)

Oznaniła,
1krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
emala in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprto rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se pridone
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Ne frankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
sveto poslani knjige
se ne vračajo.

J. A. Komensky.

H. Schreiner.

(Konec.)

Dovolil si bom Vam dokazati, da je Komensky med neskončno množino pedagogičkih mislij povdarjal jih posebno petero, katere se mi zde, da so postale tako rekoč glavni stebri našemu sedanjemu šolstvu.

Prva takšna misel je misel občne ljudske šole, v kateri se mora vzgojevati vsa mladina, nasproti stanovskim šolam tedanje dobe. Ta misel izražena je vže na naslovnem listu „Velikega ukoslovja“, ki se imenuje tudi „umetnost poučevati v vsem“. Razun tega povdarja Komensky na različnih mestih, da je izobraževanje vsakemu potrebno: kratkornnežu, da se odstrani topoglavost, bistroumnežu pa, da se ne bavi z nepotrebniimi, čudnimi in škodljivimi rečmi. „Kajti, kakor njiva, čim plodovitejša je, tem obilnejšo setev osata in trnja obrodi, tako je tudi najbistrejša glava polna najčudnejših mislij, ako se ji ne vsadijo zrna kreposti in modrosti“. Istotako se ne sme dopuščati nobedna razlika v izobraževanju z ozirom na stan in premoženje starišev. Zategadelj se ne smejo samo poučevati otroci bogatinov in velike gospode, ampak vsi jednako, plemenitaši in neplemeniti ljudje, bogataši in siromaki, dečki in deklice, v malih in velikih mestih, kakor tudi v trgih in vaseh. „Kaj pa so bogataši, ako nimajo modrosti, nego z otrobi pitane svinje? kaj ubože! ako ne razumejo stvari, nego z bremeni otovorjeni oslički? kaj je zal mladenič, ako ni učen, nego z lepim perjem nagizdana papiga, ali kakor je nekdo rekel, zlata nožnica, v kateri tiči svinčen meč? Tistim, ki so na katerikoli način drugim predpostavljeni, kakor kralji, knezi, dostojanstveniki v državi in občini, župnikom in učenjakom je istotako potrebno, da se jim razodene modrost, kakor mora imeti oči, kdor kaže pot, kakor mora znati jezik tolmač, kakor mora trobenta imeti glas, meč nožnice. Na isti način se morajo podložniki poučiti, da razumno umejo modrim ukazom biti pokorni, ne siloma, z oslovsko ustrezljivostjo, ampak iz ljubezni do reda“.

Naloga izobraževati mladino pripada starišem. Na njih mesto stopi šola, toda ne samo za silo, ampak ker je v ta namen najbolj pripraven zavod. „Ker so pa ljudje in ljudska opravila tolikeri, da se redkoma nahajajo takšni, ki bi znali ali mogli, ali ki bi pri svojih opravilih utegnili, posvetiti se pouku svojih otrok, zatorej se je po blagem sklepu uvedlo vže davno, da se vzgoja mnogih otrok ob jednem zaupa posebno izbranim osebam, ki se odlikujejo po znanji stvari in po strogem obnašanji“. „Velike važnosti je torej za krščansko državo, da se ustanovi povsodi, kjer bivajo ljudje v lepem redu vkup, bodi-si mesto, bodi-si trg ali vas, učilnica kot občno vzgojevališče za mladino“.

Ne morem si kaj, da ne bi tukaj sem postavil nagovora, s katerim Komensky učitelja nagovarja: „Kdorkoli si, ki si dopustil, da so te semkaj postavili: delaj! Ti sprejemaš svojo plačo. Bori se kot vojak! ki igraš ulogo učiteljevo. Uči, ali pa odloži učiteljevo krinko!“ „Zapazil sem, da neki ljudje učencem tje mečejo naloge kakor psu kosti, da jih gloda, ki pa na konce, ako se delo dobro ne obnese, zbesnijo. Kaj pa je to drugega, nego da se prirodni nagon duši, da se mržnja proti naukom vzbuja sè silo? Ti si malik; imaš jezik, pa ne govoriš? imaš ušesi pa ne slišiš? imaš oči, pa ne vidiš? hočeš-li, da samo k tebi molijo? Ne moreš svojim biti bog, ako jim ne nehaš biti malik; ne moreš se obnašati kot učitelj, ako se ne obnašaš kakor oče“. — Znano je, da Komensky hoče, da bi bila materna šola v vsaki hiši, ljudska šola v vsaki vasi, latinska v vsakem večjem mestu, vseučilišče v vsaki deželi ali v vsaki pokrajini.

Druga glavna misel, katero je Komensky postavil za glavni steber današnji ljudski šoli, je ta, da se je, četudi ne prvi, vendar jeden izmed prvih potegnil za pravo materne jezika v vzgoji. On pravi: „Moja metoda išče poti do enakomerne izobrazbe v maternem jeziku vsakega naroda, kateri namen se ne sme nadomestiti s tem, da se materni preskoči popolnoma. Tuj jezik učiti, predno ima otrok domačega v lasti, je ravno tako, kakor da bi moral deček učiti se jezditu poprej, ko zna hoditi“. „Kakor Ciceron trdi, da nikdo ne more o govorništvu poučevati, ki ne zna govoriti, tako moja metoda pravi, da ne zna nikdo v latinščini poučevati, ki svoje materinščine ne zna“.

Gospoda moja! mi vsi dobro vemo, kateri pomen ima materinščina v vzgoji. Ona ni samo jedini ključ do razuma, ona ni samo najboljši pripomoček do znanosti, ampak materni jezik je tisti, ki neposredno k sreč govori; kajti v materinščini nas je mati prvič božala, v materinščini smo prvič k svojemu stvarniku molili. Zatorej je materni jezik najimunitnejše vzgojevalno sredstvo. Gorje vzgojitelju, ki se mu odpove. Mi pa ne smemo kratiti slave in hvale tistim pedagogom, ki so se potezali prvi za pravo materne jezika v pouku, Volbank Ratkeju in Janu Amosu Komenskemu.

Komensky je tretjič odkazal realijam častno mesto med učenimi predmeti in je s tem močno pospeševal proučevanje prirodopisja in sorodnih věd. Od zahteva, da se more vže v ljudski šoli, deloma tudi vže v materni šoli učiti vse. To se ne sme seveda, razumevati doslovno. Saj Komensky sam zahteva, da se tuji jeziki ne smejo v ljudski šoli učiti. Mislil je temveč pri tem na stvarni pouk. Ta bi se moral vže na najnižji stopnji v občnih obrisih, v pričetkih učiti, tako da bi v naslednjih letih ne smelo biti nič povsem novega, kar bi morala biti učna tvarina, ampak v poznejih letih bi se morala tvarina samo razširjati in vglabljati. Zatorej zahteva za materno šolo knjigo, v kateri bi se nahajali pričetki fizike, optike, astronomije in geometrije. „Tukaj bi se lahko naslikale gore, doline, drevesa, ptice, ribe, konji, voli, ovce, ljudje različne starosti in raznotere postave; ravno tako svetloba in temota, nebo sè solncem, luna, zvezdani in oblaki, glavne barve; na dalje domače priprave in orodja rokodelska, lonci, sklade, vrči, kladiva, klešče itd. Tudi slike služb in dostojanstev, kralj z žezlom in krono, vojak z orožjem, kmet s plugom, voznik z vozom, poštni voz v urnem teku in zgori bi povsodi moralo biti zapisano, kaj vsako pomeni: kraj, vol, pes, drevo itd.“ Kdo ne bi spoznal v tem misel, ki jo je potem Komensky sam izpeljal v svoji knjigi „svet v slikah“, in ki je bila prva knjiga s podobami?

Znano je tudi, da je Komensky izdelal načrt velikega dela, katero je hotel spisati on v družbi z drugimi učenjaki. To delo bi imelo biti neka realna enciklopedija, nekak zbornik vsega, česar je omikaneu znati treba, torej svetišče vseznanstva ali „pansophia“. Četudi se to delo vsled različnih neugodnostij ni zvršilo, itak moramo zaradi načel, ki jih je Komensky v pripravljanih spisih razvijal, smatrati za ustanovitelja stvarnega pouka.

Toda ne smemo misliti, da bi bil hotel Komensky vlivati v glave učencem kar največ učne stvari. Takih zmot didaktičnega materijalizma se velik pedagog ve ubraniti. Temveč poteza se odločno za to, da se učna stvarina omeji razumno, da se osobito ne uči nič, kar se v življenju ne da porabiti. Poslušajmo, kako govori: „Prvi vzrok, da je naše učenje tako obširno, je brezskrbnost v izbiranju tega, kar je potrebno in kar je nepotrebno. Ako bi odstranili od naših ukov, kar je manj potrebnega, imeli bi dvakrat toliko časa in za polovico manj naloge. Žel boš ravno toliko pridelkov, ako zaseješ jeden mernik čiste pšenice na oral zemlje, kakor če primešaš deset mernikov plev in pleve s pšenico vred z deseternim trudom na deset oral zemlje zaseješ.“ In na drugem mestu: „Ker človeška narava noče nič zastoj in brez koristi znati, delati in imeti, naj tudi šole ne trpé, da bi kak učenec kaj delal ali znal, čemur ne zna nobedne uporabe.“ „Malo, pa kar je za življenje tukaj in tamkaj potrebno, malo, pa po vaji utrjeno, malo, pa takšno, čegar uporabo poznajo.“ Navedene besede nam kažejo, kako je velik pedagog za to skrbel, da se izbrana stvarina skrbno obdeluje tako, da bi prišla učencu v last, tako da bi vsaki čas prosto nad njo razpolagal.

Četrta Komenskyjeva pridobitev za šolo je ta, da se je tedanjemu strogemu, včasih barbaričnemu šolskemu strahovanju v bran postavil. Čujmo, kaj pravi: „Ako ne poznamo sredstev, da bi duhove z umetnostjo privabili, se bomo sile posluževali gotovo brez uspeha. Udarci in mahljeji nimajo moči, da bi glavam vbili ljubezen do znanostij, pač pa učiniti naravnost duševno zmrzost proti njim in odpornost. Ako se torej kde javlja bolezen, da se uk duhovom studi, mora se marveč odstranjati stud z zmernostjo in s tem, da se dajajo prijetna zdravila, ne pa da bi se z grenkimi zdravili še shujšal.“ In „v šoli ne gre samo za pouk, ampak za to, da se življenje razvija. Življenje pa se le more tam razvijati, kjer šolo napolnjuje duh veselja.“ Zatorej „bodi učilnica prijeten kraj, ki zunaj in znotri očem kaže kaj vabljivega.“ In „abotao ravnajo tisti, ki iz učiteljev napravljajo strašila, iz učilnice pa mučilnice in potem svoje otroke v šolo privedejo. Tako se namreč godi, ako stariši in družina nepremišljeno otrokom mnogo brbljajo o strogosti učiteljevi in da on ne bode več dopuščal, da bi se otroci igrali in več takega. Zatorej pametni stariši in varuhi tako-le ravnajo. Ko nameravajo vesti otroke v šolo, naj jim govoré o šoli kakor o semnji ali o trgatvi, da bodo v kratkem šli v šole med druge stroke, da se bodo lepo vkup učili, tudi igrali itd.“

Največja pedagogična zasluga Komenskyjeva je njegova borba proti verbalizmu, književni učenosti, spretnosti v pisanju in govorjenju, ne da bi bile točno znane reči same. V tem oziru med drugim tako-le uči: „Tega smo v šolah doslej pogrešali, da niso vadili, da bi, kakor drevesa glave, iz svojih korenin življenje razvijale, ampak učili so jih le obešati si vejice, ki so jih odtrgali drugod; tudi se niso trudili, da bi jim odkopali v njih skrite vire razumenja, marveč, kako bi zalivali s tujimi potočki. Rekše, niso jim razjasnjevali stvari samih, kakšne so same po sebi, ampak to, kar o tem ali onem predmetu prvi, drugi, tretji, deseti misli in piše, da bi imelo podobo velike učenosti, poznati različne misli mnogih ljudi o mnogih rečeh. Toda, nimamo-li na svetu nič drugega opraviti, nego roke križema dirjati za drugimi? Ah, ljudje božji, jadrajmo proti cilu in pustimo bloditve! Zakaj ne bi naravnoé proti njemu hrepeneli, zakaj bi se rajši tujih očij posluževali, nega svojih?“

Ljudi je treba učiti, kolikor se da, da ne bi iz knjig zajemali svojega spoznanja, ampak iz nebes in iz zemlje, iz hrastov in bukev; rekše morajo spoznavati in preiskavati stvari same, ne pa tuja opazovanja in priče o rečeh.“

Hotel sem Vas, častiti poslušalci, kolikor mogoče po lastnih besedah pisateljevih seznaniti z glavnimi mislimi velikana Komenskega. Ako bi znabiti tem povodom koga

mikalo, da bi se natančneje seznanil s tem izvrstnim možem in njegovimi spisi, dosegel sem svoj namen. Prepričali se bode, da nas ta pisatelj ne miče s pisavo, ki jo imenujemo duhovito, on nas ne miče z znanstveno promišljavo (spekulacijo). A itak se nam dobro zdi blizu njega, itak se o priliki radi vračamo k njegovim spisom. Kar nas k njemu vabi in kar nas pri njem zadržuje, to je topla iskrena ljubezen do stvari, jasna sodba o nedostatkih in hlabih vzgojstva, ki jih je našel, vesela nada, da bode mogoče na mesto nedostatnega postaviti kaj boljšega, in dovršenost tega, kar v poboljšanje in v pospeševanje vzgoje mladine predlaga. Tolika obilnost pedagoške modrosti se tukaj pred nami razkrije, da moramo priznati: jeden izmed največjih pedagogov vseh časov nam govori v svojih spisih. In sicer v obliki, ki je ravno nam učiteljem vzorna: povsem priprosto, pregledno in vselej nazorno. Gostokrat govori o tem, kako bodijo šolske sobe okrašene s vsakojakimi slikami, ki lahko služijo v nazorovanje pouka. Vsak izmed njegovih pedagoških spisov se da primerjati takšni dvorani s slikami, z ozirom na to, da vsako pedagoško misel na podobi ali priliki razvija. Vsaka teh priprostih podob, vzeti iz sv. pisma, iz prirode ali iz človeškega življenja nam je povod, da se nam vzbujajo krasne pedagoške misli.

Sklepam, gospoda, z besedami, s katerimi je šolski svêtnik Elterich našega slavljenca proslavil:

„Slavni, izvrstni možjê, velikani so za Taboj hodili:
 Francke pobožni, ki bil Tebi po duhu je brat,
 Dalje, — največji iz njih, — Pestalozzi, ki tekmeča nima,
 Saj se posvetil je ves šoli in narodu v prid.
 Konečno dušni orjak, proslavljeni Diesterweg modri,
 Kateri usodi je šol žrtev največ žrtvoval.
 Vendar si večji od njih, Komensky ti naš nedosežni,
 Oče si ti vsem trem — deca, učenci oni!“*)

*) Po latinskem izvorniku preložil Fr. Gestrin.

Črtice o vzgoji in pouku.

(Piše Ivan Stukelj.)

(Dalje in konec.)

Kakó tožno je pač življenje takega mladeniča, katero sem tukaj opisaval brez naličenja, brez živih besed. Lahko ga čutite sami! Njega gorje je pa še hujše, ako ne prebije srečno onih križev, katere mora skoro vsak srednješolski dijak preživeti, — bodimo odkritosrčni, — ako nima moči, da bi jih premagal, da pade. Vrh tega naj se nakupičijo še strasti, hude strasti, imenom jih nečem naštevati, — katerim sledi potem kes, oni érv, ki kljuje od zôre do mraka, od mraka do dne, potem si lahko mislite najnesrečnejše bitje pod ljubim solncem. Nesrečni fantast tožil je poprej o svetá neznosnem gorji, a sedaj je kupa njegovega lastnega življenja pregorjupa. Piti pa jo mora do smrti! Tolaži ga jedino le vera, — ako jo še ima, — da popolnoma ne omaga; up na boljše prihodnje življenje onkraj groba podpira ga, da z udanostjo v Boga pričakuje konca svojega življenja. Le prerado pa se dogaja, da se takim ubogim bitjem v blaznici doteka njihovo življenje, ali pa, da ti nesrečniki v nesvesti zgrabijo za smrtno orožje, ter si uničijo življenje, katero jim je bilo le brême. S srénim zaničevanjem vsega, kar jim je bilo tukaj vzvišenega, poslavlajo se od tega svetá. — —

Pokazal sem, kako se pojavlja ta bolezen, vmes pa tudi govoril o nje nasledkih. Sedaj mi bode še razpravljati o njenih vzrokih in ozdravljenji, kar pa tudi hočem storiti bolj skupno, da se spis preveč ne raztegne.

Prvi vzrok sanjarstvu je fantazija.

„Fantazija je nevaren dar božji; gorjé onemu, kateri je ž njo bogat!“ Kolikega pomena je fantazija v šoli pri spoznavanju raznih pomisli, katere mora otroška fantazija o pripovedovanju učiteljevem shvatovati, kolik je nje vpliv na čustveno življenje, dobro vemo; toda kakoršno nesrečo napravlja lahko našemu duševnemu žitju, tó pa komaj slutimo. Danes le o nje senčni strani!

Slušajmo, kaj pravi o njej Alleker: „Fantazija ne zahteva niti telesnega, niti duševnega, še manj pa moraličnega navora. In res, nahajajo se ljudje, kateri živé v stvorih svoje domišljije izgublajoči vsak čút do resnega delovanja, vsako praktično vrlost, dá, vso krepkost volje, in ker se trda resničnost tako malo sklada ž njihovim namišljenim svetom, čútijo se zapuščenih, nespoznanih in nesrečnih, živé v razporu z Bogom in ljudmi. Koliko zračnih gradov, ki dovajajo do prevar, zida ona, kako zna pripravljati ob dejstveno moč z domišljenimi zaprekami in pretiravanjem resničnih težav, provročevati omahljivost in pahati v obupnost; marsikatero dejanje, marsikatera pregreha zarezuje se na njen rovaš“.

V tem oziru je navadna zabavna književnost nevarnega vpliva tudi če nikakor ni spodtakljiva za nravnost. Večidel brez notranje teže okleplja se čitatelja z neizmerno, razkošno, razuzdano in neredno fantazijo ter dosega skôro vedno omenjeni svoj smôter.

Naravnost pogubna pa postaja fantazija, ako zabaja na napačna pota. Ona zna slikati sadove pregreh tako zapeljivo in bode, ako si se spridil, nevsehel vir novim skušnjavam.

Kako pa je ravnati, da fantazije vpliv ne prevlada drugih duševnih močij?

I. Vaditi se morajo, in sicer krepko, tudi druge, bolj resne duševne moči, zlasti razum.

Koliko je učečih se mladeničev, ki sanjarijo pod milim nebom; z bledimi lici, globoko zalopljene čeli stopajo po prirodi. Domišljajo si, da vse razumejo, kar žije in biva po gozdih in tratih, v vršočih drevesnih vrhovih, na strninem polji, v sinjem zraku. Ta neizmerna telesa na nebesnem svôdu, to zlato solnce, ta sreberna luna, te milijarde bliščečih zvezdic, prav vsi vedó o tej solznej dolini, vse se raduje, še več pa jadikuje s človeštvom, vse vé, kako grenke in trpke so te solze na tem zavrženem svetu. Ubožec prosi te srečne stvari, da bi imele usmiljeno srcé, da bi ž njim delile njega bolešt.

Prav izborno zdravilo tem sanjarjem je satyra Gregorčičeva „Project“ v II. zvezku njegovih poezij. Takim mladeničem je treba pravih prijateljev in učiteljev. Svetuj jim, naj se učé prelepe vede botanike, zemljepisja, zgodovine, naj se vadijo risanja v obilnejši meri, da dobé realne podloge, bistrijo si um in okrepljujejo tudi rahločutno srce.

Sanjarski dijaki kaj radi izdeljujejo tako zvane proste naloge, kjer deluje njih fantazija prav živo in bujno, „suhoparnih“ nalog pa kar trpeti ne morejo. Umestno je v takih slučajih pokazati jim, kako dobro in krasno se dá pisati tudi o takih predmetih. Opominjaj jih: „Glejte, tega pa zató ne morete zvrševati, ker se niste še dovolj seznanili s tem predmetom, preučavajte o tem in naloga vam bode lahka!“

Zlasti mnogo koristi šolska knjižnica. Dijaki se ne morejo sami vnemati za kateri predmet. Sanjarju naj se odmenja navlašč snov, ki ima bolj hladen znak, a pokazati mu je zanimivo stran in posebnost predmetovo. To mu bode delalo veselje do vspešnega raziskavanja.

2. Mladina naj se vadi praktične delavnosti, naj za časa spoznava življenja resnobo (— a ne prisiljeno! —) iz lastne skušnje. To daje fantaziji pravo protivesje, da se ne prevrača v „fantastvo“.

Dandanes zlasti, ko se toži, da grudasti materijalizem prevladuje, zapeljava marsikatega mladeniča, da sanjari sentimentalno o sveta gorji.

Naš dijak z vzletnimi mislimi, s širšim duševnim obzorjem toži o sveta gorji gledajoč bēdo in revščino svojih rojakov. Pokaži mu, s kakim potrpljenjem, kako vstrajnostjo, da, z železno voljo prenaša naš ljubi narod svoje križe in težave, toge in bolečine. Reci mu: „Ne glej samó, kaj imajo ljudje trpeti, temveč tudi, kakó umejo trpeti s pravim junaštvom. Uči se od njih te lastnosti in otél se bodeš nesrečne sentimentalnosti“.

Govorilo in pisalo, da vpilo se je mnogo vže pri nas, da so tudi naši pesniki — ki so vendar polni zdravih čutov — kriví, da mladina zapada sentimentalnosti. A temu se lahko v okom prihaja, zlasti pri nas, ker v naših pesnikih veje svež in čil duh. Da se tudi vsaka nevarnost odvrča pri sanjarskih dijakih, ki ne zapažajo v pesniškem stvoru, da se poleg subjektivnosti, svetožalja čuti krepak značaj za srečno življenje, obravnavajo naj se njihove pesni takó, da se tu in tam iščejo slučaji iz navadnega življenja, ki naj potrjujejo njihove misli. Večkrat naj se stavijo vprašanja: Ali je smel pesnik takó reči? Je-li smel pesnik s svojega stališča takó govoriti? Kateri človek, kakorsnega stanu sme to trditi. Kateri slučaj je morda rodil to pesen? Nariši jim tudi nekatere markantne poteze iz pesnikovega življenja. Taka obravnava pa je le takrat potrebna, kadar se čitajo obširni, ali pa vsi spisi pesnikoví, ali da si mislimo, da jih čitajo dijaki sami. (Tu se dostikrat dogaja, kakor da bi si bil pesnik v protislovji.) Pokaži jim, kakó se popolnjuje misel z mislijo, pesen s pesnijo! Dokler se čitajo le posamezne pesni, dotični starosti primerne, ni se treba ozirati na to, kar sem poprej omenjal; kajti pesen sama dela vže popolno lepo sliko, v katerej spoznavamo pesnika „glavo in srec“.

Nikdar ne opozarjajmo dijaštva na pesniška dela, ki še niso njihovi starosti prikladna, ker prepovedan sad diši.

Človek z bujno domišljijo ima prav rahlo srec, in njega duh vzdvizava se v vzletne misli. A največkrat se dogaja, da so ljudje z najmilejšimi in najblažjimi čutili prav nesrečni. Z rahlim in milim srecem ravnaj kakor z nežnim cvetom.

Znan je oni dogodek iz življenja Rousseau-vega, kateri je toli in toli čital v zornej mladosti, „ničesar razumel, vse pa čutil“, da se je še v poznej starosti, škipajoč z zobmi, spominjal onega slučaja, ko mu je neki pastor, „krutim“ načinom razdril nedolžno napravo. Drug deček bi se bil temu smejal!

Zasmehovanje se ne sme nikdar rabiti vzgojnim pomočkom, naravnost nevarno je pri rablih sreih. Primerilo se je, da je gimnazijski petošolec, devetnajstleten mladenič, milo zajokal, ko ga je profesor malo trpko zbedel z zasmehovalno besedico.

Kakó nam je pa ravnati, da ne bode fantazija naravnost pogubna?

1. Odstranjujmo vse pomisli, katere zametava naš nramni čut, da ne otrovajo plemenitih duševnih močij.

Opreznosti je torej treba pri berilih, slikah in govorih! „Gorje svetn radi pohujšanja!“ (Matej 18.)

Ako se ponuja prava hrana, ne sega se lahko po slabej jedi, in resno delo ne varuje le pred razkošnostjo, temveč tudi pred razrojenjem fantazije.

Tu mi je ravno prilika, da ostro pokaram naš nežni spol, ki se z duhom in srecem potaplja v povesti, novele in romane tuje književnosti, ker se tem ošabnim glavicam ta stroka naše književnosti dozdeva presiromašna in kmečka. Gorje ti, sirota, koliko bodeš še trpela za to sladkost, marsikaterokrat se ti bode še utrnila grenka solza, ko s'opiš v resno življenje. Bog pa te varuj še večje nesreče! S to nasladno pijačo, istinitim opijem, odtujevala si bodeš sama sebi srec, odtujevala svojej družini, zlasti pa svojim ljulim

otročičem. A glej, še večja nevarnost ti preti! Razdražena tvoja fantazija ukončavala ti bode ne samo lepo teló, ampak tudi krasne, bôdre, vzletne duševne moči, a nê jedino le tebi, ampak tudi tvojim potomcem. Tvoj greh kaznoval se bode na tvoji nedolžni deci.

2. Izobrazujmo resno voljo.

Zrnat nravní značaj mora gospodovati fantaziji.

3. Religiozna sredstva: molitev in pobožna berila.

Drugi vzrok sanjarstvu je samota in surova družba brez milega srea.

V mislih so mi tu naši mali kmečki dijaki-jetniki, posebič v Ljubljani, kjer so mi dobro znane te razmere. Dá, jetniki, nedolžni jetniki, izročeni v skrb in vzgojo — ali boljše v rejo — zasebnim samícám, ali drugim neizobražencem. Nekako milo mi je pri sreci spominjajoč se teh ubogih bitij. Te nemile usode naših slovenskih dijakov s kmetov se prav živo spominja Iv. Tavčar v prelepi povesti Ivan Slavelj. Moj nekdanji profesor, rajni Iv. Tušek, ki mi je v posebno blagem spominu, kar trpeti ni mogel teh „mamk“, kakor je nazival dijaških oskrbnic z nekim vzlastnim izrazom na obrazu. Skôro bi jih ves človek črtel iz dna duše, naj še tako pridno prebirajo molek! Nikakor ne smemo odrekavati neomikancem, da bi ne znale otroške vzgoje; dobra in slaba vzgoja je v naobrazeni in neolikani družini. Ko je Kellner nekoč vprašal preprostega rokodelca, kakó je-li mogel svoje otroke tako lepo vzrediti, odgovoril mu je ta: „Učil in vzrejal sem jih takó, kakor so mene moji stariši, in gledal sem, da sem prvega otroka takó vzredil, kakor sem vedel, da je prav, in ta mi je pomagal vzrejati svoje bratee in sestrice.“ Kakó lepa vzgoja! Vše sama ljubezen do otrok, bodi-si do lastnih ali tujih, poučuje nas jih vzgojevati. Kdor pa vé, čemu imajo ti ljudje dijake v stanovanji in na brani, lahko si misli, kakšna je ta vzgoja! Nepretrgana vrsta puščobnih, suboparnih duj vlačí se tem jetnikom nalik tožnej jesenske megli po njihovej zornej mladosti, brez vedrila, brez veselja, v stradanji, zasmechovanji, zaničevanji, dá tudi v surovosti. Šola ne more neposredno vplivati na nožna njihova srea, ampak le družinska vzgoja. Tu pa ni ljubečih prsij, kamor bi se naslanjalo to lepo bitje. In sree, sree! Pač lahko vzdihava in toži: „Sam sem, takó sam, zapuščen, brez ljubezni na tem širnem božjem svetu!“ Zgodaj mu je čutiti kruto prevaro med idejalnim in realnim svetom. Ni čuda, da postane iz takega otroka sanjar, nesrečen mladenič! Vrhu tega ne smé zívati nedolžnega, mladostnega veselja, temveč hirati mora v samoti, da bi se tudi o njem lahko pelo:

Iz neme cele v živi svet
Venočih lic bledeči svet

Mlad samotar strni,
Kropé mokré oči.

Samota, naj se še takó priporoča, škodljiva je v vsakem oziru. Moj Bog, nežni otrok v živi domišljiji, ki poosebuje celó mrtve stvari, naj živi v samoti? Kaj mu more dajati samota, ki je prazna? Človek je ustvarjen za družbo, mnogo mu vzamete, ako mu njo odtegnete. Otroška duša, dovzetna in vsprejemljiva vsem vzletnim mislim in čutom, naj životari v samoti? To se pravi mučiti duhá do smrti, to je „duhomornost“! Le samote ne otrokom, puščajmo jo učenjakom, kateri jo potrebujejo o svojem času; saj še odrasel človek postane čudak, udajajoč se preveč samoti.

Slovensko razumništvo po mestih, prosim vas, omogočite pristop našim kmečkim dijakom v boljše hiše. Šolska oblastva pa naj bodo pozorna v tem oziru in stroga z dijaškimi oskrbnicami!

Končujem te vrste s prísérno željo, da bi vzbudil mnogo zdravnikov tej pogubnej bolezni, ali pa, da bi spis moj ozdravil mnogo mladeničev, ki čutijo kál te bolezni sedanjega časa v sebi. Bog daj! Bog daj!

Po deželnih zborih.

Deželni zbori končali so svoja zasedanja, a upanje naše ni se nikjer izpolnilo.

Po vsem opravičene prošnje primorskega učiteljstva za zboljšanje slabega gmo-nega stanja ponavljajoče se vže celo vrsto let, niso prišle niti na dnevni red, kar očitno kaže, da dotični poslanci nimajo ne čuta za bēdo prvih narodovih dobrotnikov niti volje jim olajšati na dalje neznosno stanje. Kako tudi! Saj oni pomanjkanja ne poznajo, torej . . . . .

V kranjskem dež. zboru so povodom debate o prošnji stalnega odbora dež. učiteljske konferencije za zboljšanje uč. plač padla prav pikra očitanja, katera so v čudnem razmerji z izjavo o drugi priliki, da je namreč „učiteljstvo jako važen činitelj v boji za našo narodnost, s katerim nam je računati tembolj, ker se je pri drugem tudi važnem činitelji bati, da mu stopi narodnost v drugo vrsto“. Ne bomo se izrazili obširneje, toda povdarjati moramo, da se je to zgodilo v jedinem deželnem zboru, v katerem imajo narodni naši poslanci večino. Kaj naj po takem pričakujemo od drugih!

Ali res menite, da nam je prosjačenjje za tó, kar nam po drž. zakonu gré, tako prijetno in da ne čutimo sami, kako poniževalno je to za vzvišeni naš stan! Vsak delavec je svojega plačila vreden; toda nam se pridržuje in silimo se, da se v skrbi za vsakdanji kruh svojim družinam moramo „ponižati“ in Vam biti „nadležni“. Prijetneje je vsekako dajati, kakor jemati. A naši gg. poslanci se niso hoteli ravnati po tem.

Obravnave o proračunih normalno šolskega zaklada za l. 1892 bile so povsod precej burne, tú in tam tudi zanimive. V naslednjem hočemo podati „Pop.“ bralcem v kratkih potezah najbistvenejše iz tega oddelka letošnjih dež. zborov.

Koroško. — Dne 28. marcija oglasil se je v generalni debati prvi posl. Muri ter z ozirom na deželnega glavarja ostentativno naglašanje cesarjevih besed „mir in delo“ izjavil, da slovenski narod na Koroškem

še vedno ni dosegel tistih pravic, katere mu pristojajo po zakonu, in da je zlasti gledé na šole še vedno prikrajšan. — Dr. Ubl je odgovoril, da upošteva dež. šolski svet vse upravičene želje prebivalstva in da ugodi rad, kar se tiče slovenskega pouka, ako se pokaže zato potreba. Marsikdaj pa tega ni mogoče storiti, ker so baje dotične prošnje neosnovane in narejene po navodu posebnih brošur, izdanih v Ljubljani. Dr. Ubl je na to naglašal, da so vse peticije, katere so se odposlale gledé na šole, umetno narejene, da narod ni o njih vsebini ničesar vedel, da so podpisi ponarejeni in kar je še več takih lažnjivih očitanj. — Dr. Ubl-u odgovarjal je poslanec Einspieler in pobil njega očitanje, da se želja po slovenskih šolah ni rodila iz potrebe. Jaz — rekel je posl. Einspieler — in posl. Muri živiva mej narodom in pozna nje želje in potrebe dobro. Brošure, katere so se izdale, niso nepostavna agitacija, ampak samo navod ondu, kjer ga potrebujejo; isto velja o deputaciji, ki je šla na Dunaj in o 33 peticijah. Pri peticijah ne gré vpraševati, kdo jo je sestavil, ampak kaj je tam povedano. Podpisi niso ponarejeni; da je le jeden podpis ponarejen, poseglo bi sodišče vmes. Kakor je posl. Ghon v drž. zboru rekel, da ničesar ne veruje, kar se reče z nasprotne strani, tako tudi jaz ne verujem ničesar tega, kar ste iznesli. Posl. Einspieler čital je na to neki zapisnik iz Št. Jakoba v Rožni dolini, iz katerega je razvideti, da so ondu nasprotniki slovenske šole plašili prebivalce s pripovedkami, da pridejo sedaj hrvatski učitelji, da se ne bo nemški jezik več poučeval itd. Na tak način je lahko dobiti podpise za protipeticije. Proti slovenskemu učnemu jeziku agitujejo učitelji in uradniki, tudi oblastva. Ako občine vzlie temu ne odnehajo, je to dokaz, da želi narod slovensko šolo, kakor so tudi nebrojne prošnje, pritožbe in rekurzi od l. 1874. do današnjih dni dokaz, da agitacija ni narejena umetno, ampak da je vznikla prav iz naroda. Posl. Muri izrekel

je željo, naj ravna deželni šolski svet s slovenskimi učitelji pravično in tako kakor z drugimi, da ne bodo slovenski učitelji vsled vednih preganjanj morali bežati iz dežele. — Dež. predsednik baron Schmidt-Zabierow je ugovarjal posl. Muriju, češ, da mu kaj takega ni znano, da se ni zgodilo, na kar je posl. Muri postregel dež. predsedniku z imeni dotičnih učiteljev, ki so morali bežati iz dežele.

Kranjsko. — V peti seji dne 17. marcija poročal je poslanec Klun o proračunu normalnošolskega zaklada za l. 1892. Pri tej točki vnela se je precej živahna in dolga debata, katere so se vdeležili Kersnik, dr. Tavčar, dež. predsednik baron Winkler, baron Schwegel, Hribar, Žitnik in poročevalec Klun. Posl. Kersniku se sad, katerega donaša šola, ne zdi dovoljen in dela temu vzrok šolsko nadzorstvo, kateremu je treba temeljitega preobrata. Dalje povdarja poslanec, da je treba v boji za narodnost z učiteljskim stanom računati kot važnim činiteljem, posebno ker se je bati, da pri drugem važnem činitelji stopi narodnost na drugo mesto. Posl. dr. Tavčar govoril je jako obširno ter je odločno grajal postopanje okrajnih glavarjev, ki jim je mar le za pospeševanje nemščine na ljudskih šolah ter je končal z besedami: Mislimo vendar da pri nas vlada deželni predsednik, ne pa okrajni glavarji. Deželni predsednik baron Winkler zagovarja postopanje okrajnih glavarjev. Posl. baron Schwegel pojasnjuje

stališče svoje stranke gledé na te točke. Posl. Hribar tudi graja postopanje okrajnih glavarjev, posl. Žitnik pa z ozirom na besede, katere je govoril posl. Kersnik o nekem drugem važnem činitelju, zagovarja domoljubnost duhovnov in povdarja njih zasluge za narodni napredek. Konečno še poročevalec Klun pritrjuje predgovornikovim besedam in priporoča proračun v odobritev. Predno se je pričela ta debata, poročal je isti poslanec še o treh drugih točkah, ki so v zvezi s to, namreč o prošnji stalnega odbora deželne učiteljske konferencije v Ljubljani za uredbo učiteljskih plač. Prošnja se odkloni, pa se vsprejme resolucija posl. Hribarja, ki gre na to, da bi se pri prenavrejeni uredbi učiteljskih plač bolj oziralo na ljubljanske učitelje. Potem o prošnji voditeljev na mestnih petrazrednih ljudskih šolah v Ljubljani, za zvišanje opravilnine. Dovolj se vsakemu po 50 gld. posebne doklade. Posl. Stegnarjeva resolucija, da naj se dovoli vsakemu po 200 gld. opravilnine, se odkloni. Sledujoč o prošnji županste v Kamnigoric in Laneovem, da se stanarina za učitelja v Kamnigoric prevzame na normalno šolski zaklad. Prošnji se ne ugodi. Proračun normalno šolskega zaklada za l. 1892 s potrebsčino 321.677 gld. se potrdi, in ker zaklad znaša 29.234 gld., je primaukljej pokriti z 10 % doklado na vse direktne davke in še ostali nedostatek v znezn 138.800 gld. iz deželnega zaklada.

(Dalje s'edi.)

Proslava 300letnice J. A. Komenskega.

Berolin. Dne 28. marcija je slavila Berolinska inteligenca sijajni sponin 300-letnice rojstva Komenskega v ogromnej dvorani mestne zbornice. Dvorana je bila okrašena z zastavami, kipi, podobami Komenskega itd. V pročelji dvorane je stal gaj eksotičnih rastlin, a nad njim se je vpenjalo veliko, nadživotno obrsje Komenskega. Vdeležba je bila nad vse mnogobrojna. Prisotni so bili člani provincijalnega šolskega sveta, naučni minister, člani mestnega odbora itd. Slavnost je otvorilo pevsko društvo Berolinskega učiteljstva. Slavnostni govor je govoril znani nemški poznavalec Komenskyjevih spisov, profesor Pappenheim.

Dunaj. Česko meščanstvo Dunajsko je slavilo 300-letnico Komenskega dne 26., 27. in 28. marcija, kakor je bilo v 5. številki „Pop.“ napovedano. Nemško meščanstvo pak je proslavilo 300-letnico dne 6. aprila. Vdeležba je bila mnogobrojna. Ravnatelj pedagogija dr. Em. Hanak je v slavnostnem govoru orisal delovanje in život Komenskega ter končal s prepričanjem, da se bode Dunajsko učiteljstvo vselej trdno držalo učnih načel Komenskega. Pri slavnostnej gostiji je nadeučitelj Kačinka izrekel globok poklon in udanost presvitlemu cesarju.

Elbing. Nova vest o Komenskem. Pevdom priprav za bližajoče se Komenskyjeve slav-

nosti v meseci maji v Elbingu je ukazal mestni odbor svojemu arhivarju preiskati ves mestni arhiv ter izbrati iz njega vse, kar se koli tiče spomina vrednega hivanja Komenskega v tem mestu. Med mnogimi, vže objavljenimi rečmi, je našel mestni arhivar doslej še nikjer objavljeno izvestje takratnega mestnega sveta. Mestni svet v Elbingu je bil namreč Komenskega naprosil, mestne latinske šole, ki so od leta do leta nazadovale, z nova urediti. Komensky je ustregel izraženi želji ter je jedno leto na teh šolah tudi poučeval. Plodonosnim in blagodejnim delovanjem Komenskega so se mestne šole toli povzdignile, da so jeli, po izvestji arhivovom, dijaki od daleč prihajati, da bi se v Elbingu učili.

Kaiserslautern v Bavarskeji falci. Dne 28. marta je so priredila ondodna učiteljska društva v zvezi s katoliškim in protestantskim duhovništvom proslavo 300-letnice J. A. Komenskega. Proslave se je vdeležila vsa inteligenca. Iz slavnostnega govora, katerega je govoril ondodni katoliški župnik, navajamo sledeči passus: „..... Pri nas na Nemškem se kaže danes kosmopolitiško gibanje. Mi slavimo velikana Komenskega, ne vprašajoč odkod dobro prihaja, ali iz Francozke, ali iz Ruske, ali iz Česke, s kratka, mi se tega dobrega oklepamo, ker je dobro. Saj je sam finančni minister rekel: „Zbiram denar, naj prihaja od koder mu drago“. Jednako se ravnamo tudi mi in smo hvaležni za to veliko dobro in krasno, ki nam je prišlo iz Česke. Zbrali smo se danes, da slavimo v radosti, odkritosrčnosti in v častnem priznanji tuje dobro, ki je tudi nam v neizmerno korist. Brat Čeh živi sicer v prepiru z bratom Nemcem, a to nas nikakor ne ovira priznati največega sina Česke svojim duševnim voditeljem, ki je cepil v srca misel vzajemne ljubezni bratovske, kot najvišje načelo mednarodnega občevanja. Dolžni smo hvalo mnogim narodom. Rimljan nam je dal pravo, Grk klasiško naobrazženost, bogoslovje smo dobili iz kraja, kjer se dviga Oljska gora in Sinaj, pedagogiko pa nam je dal Čeh.....“

Ogerski Brod. Dne 26., 27. in 28. marta je so se vršile v rojstnem mestu Komenskega, v Ogerskem Brodu, sijajne slavnosti v spomin tristoletnice. Mesto je bilo razsvetljeno in z zastavami okrašeno, po okolici so pokali možnarji in goreli kresovi. Priredili so slavnostno akademijo, glediščno igro z živimi podobami Komenskega, baktjado in godbeno bůdnico. Ta proslava je bila le predpoda slavnostij, katere se bodo vršile v Ogerskem Brodu meseca avgusta povodom odkritja velikega spomenika Komenskega v prisotnosti učiteljstva vseh dežel.

Brno. Na predlog poslanca dr. Žačka je sklenil finančni odsek deželnega odbora Moravskega staviti deželnemu zboru sledeče predloge: I. V večni spomin

tristoletnice rojstva J. A. Komenskega se ustanovite za akademike, rodom Moravane, dve deželni stipendiji z naslovom „stipendija Komenskeho“ z letnim užitkom po 150 gld. in sicer a) jedna za slušatelje na c. kr. českem Karlo-Ferdinandovem vseučilišči v Pragi in b) druga za slušatelje katerega si bodi nemškega vseučilišča v Avstriji. II. Deželnemu odboru se naroča vso zadevo tako urediti, da se bodo imenovane stipendije vže za šolsko leto 1892/93 podelile, v ta namen se upiše vsako leto y deželni proračun po 300 gld. III. Učiteljskemu društvu „Komensky“ v Ogerskem Brodu se podeli za stavljenje spomenika J. A. Komenskega v Ogerskem Brodu podpora v znesku 500 gld., kateri znesek se upiše v deželni proračun za leto 1892. Vsi ti predlogi so bili v deželnem zboru jednoglasno vsprejeti. IV. Predlog o prošnji za podporo cenega izdavanja Komenskyjevih spisov v českem jeziku se odstopi deželnemu odboru v pretresovanje. Takim častnim načinom je izkazala Morava svojemu velikemu sinu, velikemu učenjakov, največi poklon in čast v vedni spomin njegove nesmrtnosti.

Praga. V dopolnilo sijajnih Pražkih slavnostij treba je omeniti, da je mestni svet prekrstil v večni spomin Komenskega jedno Pražko namestje v ime „Namestje Komenskega“. Francozi so poslali povodom slavnostnih dnij mestu Pragi in českem narodu sledečo brzojavko: „Povodom tristoletnega spomina rojstva velikega J. A. Komenskega, ustanovnika in širitelja pouka in narodne vzgoje, pošiljamo zlatej slovanskej Pragi, kakor tudi vsenu narodu českemu, izraz svojih globokih simpatij.“ Predsednik mednarodnega Komenskyjevega društva, dr. Keller v Münsteru na Westfalskem je doposlal mestu Pragi nasledujočo brzojavko: „Mestu Pragi izražam v imenu društva Komensky-Gesellschaft svojo največo čast.“

Petrograd. Slavnosti Komenskega so se vršile ne samo v krogu meščanstva, temveč tudi po šolah in drugih zavodih. Na učiteljski v Petrogradu se je vršila slavnost s sledečim načinom: Ravnatelj K. K. Sent Jler in profesor Šljapkin sta predavala o delovanji in spisih Komenskega, tako, da ga je prvi orisal kot humanista in pedagoga, a drugi kot modroslovca. Pevski zbor kandidatov je zapel slavnostno kantato sv. Cirila in Metoda in v prevodu česko pesmo, končno tudi narodno himno.

Ljubljana. Na velikonočni torek so priredili v čitalnici Komenskyjev večer, ki se je dobro obnesel. Pričakujemo, da nam kdo o njem v „Popotniku“ poroča.

Hrvatska z Dalmacijo in Bosno. Vsi pedagoški beletristiški in tudi politiški listi so se spominjali v posebnih člankih nesmrtnih zaslug in velikosti slavnega Čeha J. A. Komenskega. R. K.

Slovstvo.

Knjževno poročilo.

Pedagogika.

1. Prof. Dr. Eduard Beneekes „**Psychologie als Naturwissenschaft**“ bearbeitet von Gustav Hauffe. Borna-Leipzig, Verlag von A. Jahnke. Pr. M. 1-50.

Knjiga izšla je prvič leta 1833, v drugi pomnoženi izdaji leta 1845. Sedanji predelavec si je stavil hvalevredno nalogo skrčiti jeno vsebino za uporabo pri predavanji (in za učno knjigo). Pomen Beneekove psihologije za pedagogiko cenil je posebno Dittes. Lindner piše: „Psihologijo Beneek-ovo moremo imenovati Herbart-ovo psihologijo, očiščeno vseh metafizičnih pridevkov“. Ona pripomogla je izpodbijati nauk o prirojenih dušnih močeh, ki ga je tudi Locke vsprejel in postaviti na mesto teh kompliciranih in nejasnih pojmov, s katerimi se je preiskavaje vstavilo prezgodaj, prvotne ali elementarčne oblike. „Iz tega, da se nahajajo gotove oblike (zapo-padenje, sodenje, poželjenje, hotenje itd.) pri razvojih izobražene duše še nikakor ne sledi, da bi morale biti tudi še neizobraženi duši podeljene zmožnosti in moči, ki imajo v sebi te oblike (torej prirojena pamet, prirojena razsodnost, prirojena volja). Marveč mora se preiskavati, niso morda te oblike nastale sploh šele pozneje in prej še celo v nji niso bile, tudi ne v zmožnostih in močeh. In tako je: O vseh oblikah, katere zapazimo pri razvitej duši, kaže se, da se vstvarjajo še le po daljši vrsti vmes ležečih presnov“. To shvatanje psiholoških dogodkov pokazalo se je za pedagogiko, kakor tudi za druge filozofske znanosti jako plodno. Seveda je psihologija, obdelana po obče naravoslovnej metodi, kakor se pritožnje pisatelj, še danes večini ali vsaj mnogim čisto nova znanost. Kot taka je morala uvesti precejšno število nenavadnih mnenj in proizvajanj, katerih se mora začeti v prvi vrsti navaditi. Vendar pa bi svetovali učiteljem, da se poprimajo tega dela in se ne bojé truda, ki obrodi mnogo dobrega sadu. H. Schr.

2. Josef Moser. „**Ueber Gefühlsbildung in der Schule.**“ Wien 1892. A. Pichlers Witwe & Sohn. Preis 30 kr.

„Nicht von einer erschöpfenden Behandlung eines ebenso wichtigen wie schwierigen Themas kann die Rede sein, Anregung zu bieten zu eigenem Nachdenken, aufmerksam zu machen auf die Bedeutung dieser Angelegenheit, das liegt in der Absicht dieser Arbeit“. Ta namen bo pisatelj s svojo knjizico pri čitateljih gotovo dosegel. V prosehu dobre stvari želimo spisu mnogo bralcev. H. Schr.

3. A. Gleichmann, Prof. Seminar-director in Eisenach. „**Ueber Herbarts Lehre von den Stufen des Unterricht's.**“ Ein Beitrag zur Kritik der formalen Stufen Zillers und zur Verständigung über dieselben. 2. erweiterte Auflage. Langensalza. Druck und Verlag von Hermann Beyer & Söhne 1891. Preis M. 1-60.

Delo izšlo je kakor pravi pisatelj, najprej v „Deutsche Blätter für erziehenden Unterricht“, potem l. 1889. v ponatisu in sedaj v drugi izdaji na novo pregledano, na mnogih mestih razširjeno itd. Svoj namen izraža pisatelj v sledečem stavku uvoda: „Denn ich werde mich vornehmlich an die uns allen gemeinsame Grundlage in Herbarts eigenen Werken halten und glaube nachweisen zu können, dass Ziller mit seiner Auffassung der Stufen den Gedanken Herbarts wesentlich eingengt und dadurch in gewisser Hinsicht beeinträchtigt hat, während andererseits vielen einzelnen Feststellungen Zillers rück-sichtlich der Anwendung der Stufen im Unterrichte willige Anerkennung gebürt. Ja, es möchte wohl hierbei der Bedeutung und Berechtigung der Herbartschen Stufen und der Ziller'schen Darstellung derselben selbst auch in nicht Herbartschen Kreisen noch weiterer Boden gewonnen werden“. Prijatelje znanostne pedagogike bo objektivno in pregledno pisana razprava v interesu znanstvene resnice razveselila in marsikatero morebitno zmoto in napačna mnenja odpravila, istim pa, ki z znanstvenimi težnjami po Herbart-ovem sistemu niso tako znani, bo knjizica dober voditelj na tem polji. H. Schr.

4. Fr. Nadler, königl. Seminarlehrer und Ordinarius der Seminar-Uebungssch. in Elsterwerda, „**Ratgeber für Volksschullehrer.**“ Dritte erweiterte und verbesserte Auflage. (Mit Berücksichtigung der Allerhöchst. Cabinettsordre vom 1. Mai 1889 etc.) Mit 37 in den Text gedruckten Abbildungen. Langensalza, Druck und Verlag von Herrn. Bayer & Söhne. 1891. Preis M. 5-40.

Knjiga obsega mnogo praktičnih stvari za mlade učitelje, v katerih se na učiteljski še ni mogel temeljito poučevati in v katerih si potem stoječ na lastnih nogah ne ve pomagati. Obzalužemo te, da ta „svetovalec“, spisan za pruske šolske razmere, v marsikaterem oziru za naše avstrijske razmere ni za rabo. Vendar pa bode tudi avstrijski učitelja-zčetnik našel mnogo koristnega in vsposodnjega v knjigi. Radi tega pedamo tukaj glavno v. ebino:

I. del. Najvažnejše naprave, naredbе in uradni ukazi za ljudske šole. 1. Različne osnove ljudskih šol. 2. Ločitev po spolih. 3. Uredba in uprava šolske sobe. 4. Učni pripomočki. 5. Tabele in izkazi. 6. Šolske knjige in pisanke. 7. Razvrstitev ljudske šole. 8. Učni predmeti ljudske šole. 9. O dolžnosti šolsk. obiska. 10. Uporaba otrok v tovarnah. 11. Volitev šole in spremembe v šolskem obisku. 12. Vsprejem otrok. 13. Razvrstitev otrok. 14. Odpust otrok iz šole. 15. Šolske zamude. 16. Posilna vzgoja. 17. Počitnice in ferijalni dnevi. 18. Šolsko nadzorstvo. 19. Osebnе razmere učiteljeve. 20. Instrukcija za evangelijske učitelje in cerkvene uradnike. 21. Spisi

za mladino in šolske knjižnice. 22. Red šolske sobe. 23. Uredovanje poučnih in učnih pripomočkov. 24. Pomočni sistem. 25. Prostori otrok, itd.

II. del. Učni načrti. V tem delu se govori o vsakem učnem predmetu v ljudski šoli po vrsti a) o smotru, b) o tvarini, c) o načinu obravnavanja z učn. poskusi, d) o poučnih in učnih pripomočkih. Razpravlja se tukaj tudi o pouku v ročnih delih pri dečkih in deklicah. Pri prirodopisnem pouku se priporoča razvrstitev tvarine po združnem življenji. Koncem sledijo še učni načrti in urni redi za jednorazrednice s poldnevnim poukom, za dvorazrednice z dvema učiteljema in trirazrednice z dvema učiteljema. H. Schr.

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Dalje.)

IV. Marjeta niže Ptuja.

Kakor pri večini šol, katerih starost sega v pretekla stoletja, se letnica tudi pri tej šoli ne more gotovo določiti, kedaj se je ustanovila. „Da-si nam ni znana nobedna listina o početku ondote šole, smemo vendar iz tega, kar je v raznih zapisnikih zabelježenega, sklepati, da so pri sv. Marjeti vže pred leta 1785 imeli za poučevanje sposobne organiste, pa stariši niso hoteli otrok v šolo pošiljati.“¹⁾

Od leta 1860 do 1788 znani so nam pri Sv. Marjeti ti-le organisti: Perger Janez, Markovič Simon in Marko Miha. Od teh je težko kateri otroke poučeval, ker zapisnik od leta 1770 razločno povdarja, da tukaj ni bilo šole. Leta 1783 dne 4. julija birmal je sekovski knezoškof Jožef III. Adam grof Arko ondi in je v svoj dnevnik zapisal, da pri Sv. Marjeti nimajo učitelja, ampak samo mežnarja z imenom Marko Mihaela. Ta bi otroke rad poučeval, a stariši jih nočejo v šolo pošiljati, ker so Slovenci in jim za nemščino ni mar. Iz tega smemo sklepati, da je isti le nemški poučeval; najbrž še kot rojen Nemeč — iz Strassa doma — slovenski niti znal ni.²⁾

Isti se je leta 1788 preselil v Zavračč in na njegovo mesto prišel je Matija Lah, katerega nam je smatrati za prvega rednega učitelja.

Do leta 1819 poučevalo se je v stari mežnariji. O tej pravi poročilo od leta 1812: „Der Lehrer wohnt im Meßnerhause. Hier ist kein Schulhaus vorhanden. Der Unterricht wird in der Meßnerci erteilt. Das-

selbe ist ein baufälliges Gebäude. Hier müsste gleich alles neu hergestellt werden, wenn einmal damit der Anfang gemacht werde.“¹⁾ Dalje pravi to poročilo, da je imel učitelj sledeče dohodke: Kot mežnar dobival je zbirco 45 vaganov ajde, od šole kakih 20 gld., kot organist pa 10 gld. Všolanih otrok bilo je leta 1812 skupaj 46 in sicer 41 dečkov in 5 deklic. Šola je obiskovalo 19 dečkov in 5 deklic; za 10 otrok več ko leta 1811. Nedeljske šole ni bilo. Leta 1813 bilo je 92 otrok za šolo, od katerih jo je 33 obiskovalo. Tega leta začela se je tudi nedeljska šola z 12 učenci. Krajni šolski ogleda bil je Bernard Zimmermann, bivši tukajšnji učitelj.²⁾

Kar se tiče notranje uredbe šole, pravi poročilo naddekana Kellner-ja od l. 1816, da je bila ta šola na jako slabem glasu, ker takratni učitelj Miha Peklar storil ni ničesar. „Mit Ausnahme der Katechetik war alles unausstehlich übel bestellt. Die unwissendsten Kinder saßen da wie arme hungrige Waisen, denen der Vater oder Vormund kein Brod reicht.“ O veliki noči leta 1816 je naddekan tega učitelja odpravil, ter nastavil Valentina Kosarja. Najela se je za šolo posebna soba, spravile se klopi in table v šolo in tudi nedeljska šola začela se je redno obiskovati, tako da se je morala v poludnevno spremeniti.³⁾

Leta 1819 se je stara mežnarija podrla, ter se je leta 1820 postavila nova šola. Ista hiša stoji še dandanes zraven sedanjo

¹⁾ Knezoškof. arhiv Mariboru.

²⁾ Knezoškof. arhiv v Mariboru.

³⁾ Celo dotično poročilo glej „Popotnik“ 1887 št. 107.

¹⁾ Matej Slekovec v „Popotnik-u“ 1887 št. 106.

²⁾ Ib. id.

šole in cerkve, ter je posestvo g. Mikl-na. Doneske za stavo nove šole dajale so dominije v Dornavi, Meretincih, Samušak, ter patron okrožni dekan in nadžupnik v Ptuj, kateri so pozneje z papeževim pismom ddo. 22. septembra 1863 postali ob jednom infulirani prošti „cum usu insignium pontificalium.“¹⁾

Da se je šola stavila, pridobil si je zraven učitelja Kosar-ja največ zaslug takratni kaplan in poznejši župnik od Sv. Marjete, Jožef Domanjko, o katerem pravi poročilo od leta 1820: „Durch seine Beredsamkeit verleitete er die Gemeinde zur Aufbaung eines der schönsten und festesten Schulhäuser.“²⁾

Med stavo nove šole poučevalo se je dve leti (1819—1821) v Gorišnicah št. 10. Po stavi nove šole, v katerej bila je jedna šolska soba, vpeljala se je tudi šolnina in sicer 1 gl. dun. velj. ali 42 kr. od otroka. Učitelj imel je razven tega še kot mežnar 81 vaganov zbirce in kot organist štolo.

¹⁾ Slekovec, Škoflja in nadduhovnja v Ptuj št. 188.

²⁾ Dekanijski arhiv v Ptuj.

Leta 1843 povzdignila se je šolnina na 1 gl. 60 kr. C. D. od učenca.

Sedanja jednonadstropna šola postavila se je l. 1843 in sicer z 2 dvema šol. sobama. Doneske dajale so iste dominije. Zraven tega dal je župnik Jožef Domanjko celo njivo z 853 kvadratnimi sočnji za stavbeni prostor. Kar se ni porabilo, ostalo je kot njiva za učitelja. Zraven tega dobila je šola vže prej, leta 1831, od občinskih delov nekoliko zemlje, tako da ima danes 1589 kvadratnih sežnjev zemlje.

Všolane občine so bile: Sv. Marjeta, Meretinci, Mala vas, Gajovci, Plecerovci, Formin, Možganci, Mezgovci, Cunkovci, Sagojiči, Samušani, Tibolei in nekaj Preroda. Istotako ostalo je še danes, le Mezgovci bili so ddo. 4. maja 1864 v Dornavo všolani.

Po stavi nove šole leta 1843 razširila se je šola v dvorazredno, dne 24. oktobra 1881 pa v trirazredno. V to svrhu najel se je Mikl-nov hram blizu šole, in se nastanil v njem jeden razred do leta 1891, ko se je v novo pristavljeni šoli začel dne 7. aprila šolski pouk, ter se je šola razširila v četirazrednico.

(Dalje sledi.)

Društveni vestnik.

Iz „Zaveze slov. učit. društev“.

Zapisnik

v seji upravnega odbora „Zaveze“ dne 18. aprila 1892. leta v Litiji.

Navzoči gg. odborniki: Dr. T. Romih, Ravnikar, A. Gradišnik, F. Slanc, M. Nerat, A. Porekar, L. Jelenc, V. Ribnikar, M. Kante, P. Medvešek, K. Bogatec. — Odsotni in opravičeni: F. Praprotnik, J. Lapajne, A. Brezovnik, F. Kocbek.

Gospod predsednik vse dosle gg. odbornike prav srčno pozdravivši preide k dnevnemu redu:

A. Razne društvene reči.

Gospod Bogatec vpraša, kako je z resolucijo, ki se je vsprejela pri lauskem glavnem zborovanji v Trstu in ki se tiče povišanja plač — učiteljeam. — Gospod predsednik pravi, da se o tem še nič ni vkrnilo, meneč, da bi bilo najbolje, če ta stvar pride še jedenkrat v pretres delegaciji. Gosp. Bogatec se strinja s tem ter predlaga, da se omenjena resolucija izroči poverjeništvu v pretres. (Vsprejeto.)

Gospod Medvešek: Ker je učiteljstvo na Primorskem, odnosno na Goriškem, najslabše plačano v Avstriji in ker vse dosedanje prošnje do deželnih zborov za vzboljšanje plač niso imele nikakega

vspeha, zato predlagam: „Učit. društva na Goriškem in v Istri prosijo posamno dež. šolske svete v tej zadevi in „Zaveza“ stori isto tako v njih imenu.“ (Se vsprejme.)

Gospod Gradišnik vpraša, kako to, da „Popotnik“ po dva in tudi več dni po svojem izhajanju pride še le v roke naročnikov, ter želi v tej stvari v bodoče večje točnosti. — Gospod urednik Nerat na to razjasni, da morajo temu nedostatku biti krive le pošte; kajti ekspedicija se redno vrši. Sicer pa hoče vse storiti, da o tej reči ne boje pritožb.

Gospod Gradišnik nadalje želi v imenu Celjskega učiteljskega društva razjasnila o razmerji, v katerem se nahaja gospod urednik „Popotnik-ov“ napram „Zavezi“. Gospod predsednik na to odvrne, da je zadeva ta pogodbeno urejena ter podaje razjasnilo o tem. (Interpelant bode v tem smislu svoje društvo obvestil.)

B. Določitev kraja za bodoči občni zbor „Zaveze“.

Za prihodnji občni zbor predlagali so se tle kraji: Kranj (gosp. Jelenc), Kamnik (v dopisu gosp. Janežiča), Maribor (gosp. Bogatec) in — Bled (gosp. Nerat). — Debatovale se je mnogo o tej točki. — Večina se je določila za Bled. A ker bi tu ne-

dostajalo prenočišč ter bi tudi ne bilo možno pridobiti dostojne sobane za zborovanje in ker biva v občini v tem zdraviliški velika draginja, zato se je jednoglasno sklenilo, da bo de prihodnje občeno zborovanje „Zaveze“ o binkoštih v Kranju.

Vspored zboru pa se je določil takó:*)

I. Soboto: Zborovanje delegacij.

II. Nedeljo: Sekcijske seje; (Slomšek-ova sekcija. — Sekcija za vrtnarstvo. — Sekcija za učila); koncert; banket.

III. Ponedeljek: Glavni zbor. — Izlet na Bled.

C. Kako naj praznuje „Zaveza“ 300-letnico Komenskega?

Gospod Vrtovec v dopisu v imenu „Tominskega društva“ predlaga, naj bi „Zaveza“ nabirala doneske za Komenskega spomenik. (Se vzame na znanje ter se bo de izročilo delegaciji.)

Gospod Bogatec želi, naj „Zaveza“ odpošlje k odkritji spomenika Komenskega posebno deputacijo v Ogrski Brod. (Se bo de predlagalo delegaciji.)

Gospod Ribnikar predlaga, naj se pri glavnem zborovanju priredi v proslavo Komenskega slavnostni večer s petjem, slavnostnim govorom itd., glej B, II. (Soglasno vsprejeto.)

Gospod Gradišnik predlaga, naj bi „Zaveza“ prevzela konečno nabiranje prispevkov za Komenskega spomenik in knjižice za Komenskega muzej ter v tem smislu povabila posamna učiteljska društva. (Se soglasno vsprejme.)

Ker drugih predlogov ni bilo postavljenih, zaključni gosp. predsednik sejo ter zahvali vse gg. odbornike za njih trudoljubivo delovanje.

Dr. Toma Romih s. r., **Armin Gradišnik** s. r.,
predsednik. tajnik.

Ijutomer. Učiteljsko društvo Ijutomerskega okraja imelo je dne 31. marnija pri Sv. Križi na murskem polju svoje prvo redno zborovanje, ki je sicer bilo določeno še le po veliki noči. A zbrali smo se preje, da postavimo pedagogu veleumu J. A. Komenskemu tudi v našem učiteljskem društvu majhen spomenik, ob jednom pa tudi, da še se jednokrat snidemo z našim nepozabljivim tovarišem J. Strelcem pred njegovim odhodom k Sv. Andražu.

Gospod predsednik pozdravi navzočih pičlo število sè srčnimi besedami, ter nam raztolmači vzrok preložitve današnjega izvanrednega zborovanja.

Po prečitanem in odobrenem zapisniku naznani gospod predsednik, da je gspđ. Josipina Wessner društvu na novo pristopila.

Po tem nam predava gospod predsednik v kratkih potezah životopis J. A. Komenskega in bolj temeljito njega delovanje. Povzel je odlomek iz „Labyrinth sveta a raj srdce“. Misel tej alegoriji, ki je nrastvenega zapopadka, je sledeča: „Nek človek, videč med ljudmi razne stanove, poklice, dela

in rede, ne vé, za kaj bi se odločil; sklene torej najprej vse človeške stanove preiskati in še le, primerjavši jednega z drugim, izvoliti si svoj poklic. Poda se torej na pot, ter hodi v labirintu sveta in preiskuje vse stanove: stan soprogov in samčev, rokodelcev, učenjakov, duhovnikov, vojakov, bogatih in ubogih, imenitnih in priprostitih, veselih in žalostnih; ne najde pa nič drugega ko same zmotujave, skrbi, nadloge, bedo in žalost, naposled pa obupanje“.

Gospod predsednik podal nam je iz tega dela „Stan učenjakov“. Govor bil je zelo zanimiv in razvidli smo iz njega živi humor našega slavnega pedagoga J. A. Komenskega. Za ta govor izrekli smo gospodu predsedniku najsrčnejšo zahvalo.

Poverjenikom za letošnji občni zbor „Zaveze“ izbrani so gg. J. Freunfeld in J. Karba.

Za prihodnje zborovanje predlaga se Sv. Jurij na Ščavnici, in sicer jednokrat meseca majnika. Dan zborovanja se še določi in objavi.

Po zborovanju sešli smo se k obedu pri gosp. Hauptmann-u, kjer so se vršile lepe napitnice našemu nepozabljivemu tovarišu gosp. J. Strelcu.

Končaje svoje poročilo kličem vsem društvenikom na svidenje pri prihodnjem zborovanju, a v popolnejšem številu!

Fr. Z.

Iz ptujskega okraja. Naše učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek 7. aprila v Ptuj.

I. Načelnik Robič pozdravi navzoče člane, katerih je bilo 26 in nam predstavi podučiteljsko Amalijo Pirh (Sv. Vid), katera je društvu na novo pristopila. Zapisnik glavnega zborovanja dne 3. dec. smo odobrili.

II. Načelnik poroča o došlih dopisih in o drugih društvenih zadevah. Posebno nas je razveselilo naznani, da je društvena knjižnica dobila zopet lep dar ptujskih rodoljubov, namreč: „Levstik-ove zbrane spise“, „Lači“, spisal A. Funtek, in Sket-ove čitanke. Pristrčna jim hvala! — Gledé na tristoletnico Komenskega se je sklenilo, da se ta najproslavlja zunaj društvenega sedeža ob priliki društvenega izleta dne 5. maja pri Sv. Vidu.*)

III. Ker je bil g. načelnik bolehen, izostalo je njegovo poročilo o prvem vprašanju za letošnje okrajno, oziroma deželno uč. konferencijo. Na mesto njega je g. Herič nadaljeval svojo obravnavo „o slavnem pouku“ ter je govoril osobito o dopovedku.

IV. Ob konci zborovanja razdeli načelnik a) gratis-zvezke (pisanke, spisnice, risanke), katerih je poslala Pretenhofer-jeva tvornica v Gradcu 1170 komadov za uboge učence našega šolskega okraja; b) jabolčne in hruševe cepice, katere je poslal za naše šolske vrte g. Gilg, vodja železnocestne postaje v Možganjih. Lepa hvala!

*) Ravno mi javi g. načelnik, da zaradi raznih neugodnih razmer izostane izlet 5. maja k Sv. Vidu in da bo prihodnje zborovanje v nedeljo 1. maja v Ptuj.

Dopisnik.

*) Natančnejši vspered seveda prijavi se pozneje.

Ptujski okraj. (Vabilo.) Učiteljsko društvo ptujskega okraja zboruje v nedeljo 1. maja ob 10. uri v šoli ptujske okolice. Dnevni red: Posvetovanje o letošnjih konferenčnih vprašanjih. (Poročevalci gg. Robič, Farkaš in Ogorelec). K obilni vdeležbi vljudno vabi odbor.

Celjski okraj. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima v nedeljo dne 8. maja ob 10. uri dopoldne v celjski okoliški šoli svoj navadni mesečni zbor. Dnevni red: 1. Petje Komenskyjeve hymne, kakor jo je priobčil „Popotnik“. 2. Zapisnik. 3. Društvene reči. 4. Slavnostni govor v proslavo A. Komenskega; gov. g. J. Stukelj. 5. Volitev poverjenikov k letošnjemu obč. zboru „Zaveze“. 6. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vranski okraj. (Vabilo.) Savinjsko učiteljsko društvo ima dne 5. maja ob 2. uri popoldne v Št. Pavlu svoje občno ter ob jednem slavnostno zborovanje v spomin 300-letnice Komenskega. Vspored: 1. Nagovor. 2. Zapisnik. 3. „Spomini na J. A. Komenskega“. (S. Meglič). 4. Posvetovanje o vprašanjih pri letošnji okrajni oziroma deželni učiteljski konferenciji. 5. Volitev novega odbora. 6. Volitev poverjenikov k zborovanju „Zaveze“. 7. Nasveti. K polnoštevilni vdeležbi vabi najvljudneje odbor.

Iz šmarskega okraja. (Vabilo.) Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 5. majnika ob 11. uri dopoldne v Šmarji pri Ješah po sledečem vspredu: 1. Dopisi. 2. Zapisnik. 3. Razgovor o telovadbi s posebnim ozirom na redne vaje. 4. Jezikoslovni pouk na nižji stopnji. 5. Nasveti. K obilnej vdeležbi vabi vljudno odbor.

Gornjegradiški okraj. (Vabilo.) Gornjegradiško učiteljsko društvo bude dne 5. maja t. l. zborovalo v Gornjemgradu po sledečem vspredu: 1. Komensky, slavnostni govor. 2. Volitev poverjenikov za prih. zborovanje „Zaveze“. 3. Razgovor o posameznih nasvetih. Začetek zborovanja o 11. uri dopoldne. K obilni vdeležbi prav vljudno vabi odbor.

Brežiški okraj. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za brežiški in sevniski okraj imelo bude v četrtek, 5. maja ob 10. uri na Vidnu v spomin tristoletnice Komenskega slavnostno zborovanje, h kateremu vljudno vabi odbor.

Iz goriškega okraja. (Vabilo učiteljskega društva za goriški okraj.) Zborovanje dne 10. marca t. l. se je preložilo radi važnosti vspredu, kajti vsled zelo neugodnega vremena ni bila vdeležba tolikoštevilna, da bi bilo umestno zborovati. Preloženo zborovanje bude dne 12. maja t. l. ob 9. uri dopoldne v Gorici na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole z naslednjim vspredom: I. O pravnih razmerah slovenskega učiteljstva. II. O ženskih ročnih delih. III. Poročilo odseka za opis okraja, oziroma volitev

jednega uda v isti odsek. IV. Volitev poverjenikov k IV. zborovanju „Zaveze“. V. Posamezni predlogi in nasveti. Z ozirom na važnost vspredu samega in posebnega odborovega predloga, katerega bude staval pri tem zborovanju, pričakuje se prav obilne vdeležitve. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Odbor.

Kranjski okraj. (Vabilo) k zborovanju učiteljskega društva za kranjski šolski okraj, katero bude dne 5. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v mestni dvorani v Kranji. Vspored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Branje zapisnika. 3. Volitev poverjenikov k glav nemu zborovanju „Zaveze“. 4. O metodiki zgodovinskega pouka. (Poročevalec g. L. Jelenc.) 5. Nasveti. Zaradi dveh vže oglašanih važnih nasvetov vabi k obilnej vdeležbi odbor.

Iz sežanskega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za sežanski okraj ima svoj glavni občni zbor s proslavo 300-letnice rojstva veleumna J. A. Komenskega v 5. dan majnika t. l. ob 10. uri dopoldne v Sežani.

Dnevni red: 1. Slavnostni govor. 2. Hymna Komenskemu. 3. Pozdrav predsednikov. 4. Uverovljenje zapisnika zadnjega zborovanja. 5. Načrt opisa jedne občine v sežanskem okraji. 6. Poročilo tajnika. 7. Poročilo blagajnika. 8. Poročilo pevovodje. 9. Volitev odbora. 10. Volitev poverjenikov k občnemu zboru „Zaveze“.

Ker se bude ta dan proslavljal vzor učitelja in remek pedagoga ter je vspredu jako zanimiv, nadeja so podpisani odbor, da vsak ud pokaže svojo stanovsko zavednost in ponos. Odbor.

(Najvišje odlikovanje.) Gosp. Ambrož Poniž, nadržitelj v Ribemberku v goriškem okraji, dobil je od presv. cesarja srebern križec s krono za zaslug. Čestitamo! — e —

(Meščansko-šolski učiteljski tečaj) dovolil je naučni minister za šolsko leto 1892/93 v Mariboru. Predavali se bodo predmeti vseh treh skupin in sicer: Pedagogika (ravnatelj H. Schreiner), matematika in naravoslovje (prof. Lavtar in prof. Hirschler), naravopisje (prof. Koprivnik), Nemško (prof. Dr. Bezjak), oblikoslovje in risanje (realni profesor Kaufmann in vadn. učit. A. Vavroh).

(Aprobacija.) Kakor slišimo, je minister za uk in bogočastje dovolil, da se Gabrijel Majcenove „Šolske pesmi“ — I. II. in III. stopnja, rabijo v ljudskih šolah s slovenskim in nemško-slovenskim učnim jezikom. Založil je „Šolski pesmi“ Teodor Kaltenbrunner v Mariboru.

Popravek. V zadnji številki je na strani 112 pod zaglavjem „Imenovanje“ po pomoti izostalo ime dotičnega imenovanca. Naj se bere: Ivan Dolinar imenovan je začasnim okrajnim šolskim nadzornikom za ljudske šole v tržaški okolici in za slovenske privatne šole v Trstu.

Razpis natečaja.

Št. 145.

Razpis natečaja.

Na sedaj stalno razširjeni dvorazredni ljudski šoli v Blanci razpisujete se sedaj z def. učiteljem in prov. nadučiteljem umeščeno nadučiteljsko mesto in po podučiteljski z učit. sposobnostjo oskrbovano podučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu, naduč. mesto tudi s pravico do brezplačnega stanovanja, v definitivno umeščenje.

Prosilci in prosilke za ta mesta naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani in z ozirom na nadučiteljsko mesto tudi z dokazom, da so vsposobljeni za subsidiarčno poučevanje v katoliškem veronauku, potem predstojnega okr. šolskega sveta do 31. maja 1892 pri krajnem šolsk. svetu v Blanci pri Sevnici. Okr. šolski svet Sevnica, 16. aprila 1892.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 258.

Razpis natečajev.

Na novo ustanovljeni četirirazredni ljudski šoli za deklice v Trbovlji-Vodah se umeščajo ta le mesta z dohodki po IV. plač. razredu in prostim stanovanjem def. ali tudi provizorično.

a) mesto nadučiteljice.

b) " učiteljice.

c) in d) dve mesti podučiteljic. Dalje se na četirirazredni deški ljudski šoli III. plačilnega razreda v Trbovlji-Vodah razpisuje jedno sedaj provizorično umeščeno podučiteljsko mesto v definitivno umeščenje.

Razun tega je še umestiti v pol. okraji celjske okolice ta-le podučiteljska mesta definit. ali tudi provizorično:

1. Na četirirazredni ljudski šoli pri Sv. Duhu v Ločah (okr. Konjice) IV. plač. razred in prosto stanovanje.

2. Na petrazredni ljudski šoli v Hrastniku (laški š. okraj), III. plač. razred in prosto stanovanje.

3. Naj četirirazredni ljudski šoli s slovenskim učnim jezikom v Laškem trgu, III. plač. razred.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani in z ozirom na mesto nadučiteljice v Trbovlji-Vodah tudi z dokazom sposobnosti za subsidiarčno poučevanje v katol. veronauku, potem predstojnega okr. šolskega sveta do 31. maja 1892 pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Okr. šolski svet Laško, 19. aprila 1892.

Predsednik: Dr. Wagner s. r.

Št. 243.

Podučiteljsko mesto.

V Ormožkem šolskem okraji je umeščati podučiteljska mesta na ljudskih šolah Hum (Kulnberg), Sv. Lenart, Sv. Miklavž in Sv. Tomaž z prosto izbo in z dohodki IV. plačilnega razreda; provizorično nameščeni lahko dobé še vrh tega osebno doklado 30 gold. na leto.

Prosilci in prosilke, slovenskega in nemškega jezika večji, naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, do 28. maja t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Okrajni šolski svet Ormož, 15. aprila 1892.

1-2 *Predsednik: Scherer s. r.*

Vsebina. I. J. A. Komensky. (Konec.) (H. Schreiner.) — II. Črtice o vzgoji in pouku. (Konec.) (Ivan Stukelj.) — III. Po deželnih zborih. — IV. Proslava 300letnice J. A. Komenskega. — V. Slovo. (Pedagogika) — VI. Doneski k zgodovini naših šol. (X.) (Iv. Strelec.) — VII. Društveni vestnik. (Iz „Zav. slov. uč. dr.“) — VIII. Natečaji.

Št. 509.

Razglas.

I. V šolskem okraju okolice Mariborske se bodo začetkom zimskega tečaja t. l. stalno oziroma začasno namestile te-le učiteljske službe:

1. Nadučiteljsko mesto v Kamnici.

2. Učiteljsko mesto v Studencih.

3. Podučiteljsko mesto v Leheni z eksposituro Ribnica-Brezno.

Z vsako imenovanih služb so združeni dotični dohodki tretjega plačilnega reda.

4.—6. Po jedno podučiteljsko mesto v Št. Ilju v Slov. gor. pri Sv. Jurji ob Pesnici in pri Spodnji Sv. Kungoti, z dohodki IV. plačilnega reda.

Po predpisu opremljene, osobito tudi z dokazom avstrijskega državljanstva in pri službi, navedeni pod št. 1 tudi z dokazom sposobnosti k pomočnemu poučevanju v katoliškem veronauku opravljene prošnje se naj izročijo do 31. maja t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. šolski sv. v Mariboru, 18. aprila 1892.

Predsednik: Marek s. r.

Št. 203.

Podučiteljska služba.

II. Na četirirazredni ljudski šoli v Poličanah se umešča podučiteljska služba z dohodki III. plačilnega razreda.

Prosilci naj pošljejo svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, predpisanim potem do 1. junija 1891 krajnemu šolskem svetu v Poličanah.

Okr. š. svet v Slov. Bistrici, 16. aprila 1892.

Predsednik: Marek s. r.

Št. 426.

Razpis učiteljskih služb.

V političnem okraji Ptuj (okolica) je umeščati nastopna učiteljska mesta, definitivno ali tudi provizorično.

1. Sv. Bolfenk v Slov. goricah, mesto učitelja-voditelja, IV. plačilni razred in brezplačno stanovanje;

2. Ptujska gora in Sv. Duh, po jedno podučiteljsko mesto, III. plačilni razred, brezplačno stanovanje;

3. Sv. Andrej v Leskovci, Sv. Barbara v Halozah, Sv. Marku niže Ptuj, Manjšberg in Sv. Urban blizo Ptuj, po jedno podučiteljsko mesto, IV. plač. razred, brezplačno stanovanje, — in provizorično nastavljeni lahko tudi dobé osebno doklado 30 gold. na leto.

Prosilci ali prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so nemškega in slovenskega poučevanja zmožni, da so avstrijski državljani in oziroma na učiteljsko mesto pri Sv. Bolfenki tudi z dokazom vsposobljenosti za subsidiarčni pouk v katoliškem veronauku, potem predstojnega okrajnega šolskega sveta do 28. maja 1892 pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Okrajni šolski svet Ptuj, 12. aprila 1892.

Predsednik: Marek s. r.